

UDK: 373.2

Ulug'bek SODIKOV,
O'zbekiston Milliy universiteti dotsenti, p.f.n
E-mail: Sodikov_7377@mail.ru
Dildora BOZAROVA,
Olmazor tumani 111-maktab o'qituvchisi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti Pedagogika kafedrası professori, p.f.d. Raxmonova Muqaddas Qaxramonovna taqrizi asosida

TA'LIM JARAYONIDA INTERFAOL METODLAR VA ULARGA QO'YILADIGAN TALABLAR

Аннотация

Ushbu maqolada interfaol metodlardan foydalanish qoidalari bo'yicha ko'rsatmalar berilgan bo'lib, bunda faol, interfaol metodlar ta'riflari, ular orasidagi farqlar, interfaol metodlarini samaradorlik omillari, ta'lim jarayonida talabalar ongliligi va faolliги oshirishga qaratilgan usullar va bu haqda soha olimlarining fikrlari bayon etilgan. Interfaol ta'lim ishtirokchilari haqida muhim ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: faol, interfaol, onglilik, faollik, moderator, fasilitator, innovator, menejer, assistent, koordinator.

INTERACTIVE METHODS IN THE EDUCATIONAL PROCESS AND REQUIREMENTS APPLIED TO THEM

Annotation

This article provides guidelines for the use of interactive methods, including definitions of active, interactive methods, differences between them, factors of effectiveness of interactive methods, methods aimed at increasing student awareness and activity in the educational process, and the field about it. The opinions of scientists are stated. Important information about the participants of the interactive education is provided.

Key words: active, interactive, awareness, activity, moderator, facilitator, innovator, manager, assistant, coordinator.

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ И ТРЕБОВАНИЯ К НИМ

Аннотация

В ней из интерактивных методов, по направлению, по интерактивной методике, активной, интерактивной методике, их различия в эффективности, методы повышения осведомленности и активности учащихся в образовательном процессе, а также статьи ученых по этому поводу. Важная информация об участниках интерактивного обучения.

Ключевые слова: активный, интерактивный, осведомленность, активность, модератор, фасилитатор, новатор, менеджер, помощник, координатор.

Kirish. Ta'lim islohotlarining tub yo'nalishlarini to'g'ri anglash o'qituvchilar uchun ta'lim tizimida yangicha faoliyat usullarini ishlab chiqish zaruratini keltirib chiqaradiki, bu bevosita o'qituvchilar oldiga ta'lim jarayoniga qat'iy o'zgarishlar kiritish xamda pedegogik hamda axborot texnologiyalariga oid bilimlarni egallash vazifasini qo'yadi.

Oliy ta'lim tizimida yuksak malakali, ijodkorlik va tashabbuskorlik qobiliyatiga ega, kasbiy va hayotiy muammolarni mustaqil hal qila oladigan, yangi texnika va texnologiyalarga tez moslanishga layoqatli kadrlarni tayyorlashda ta'lim jarayonini zamonaviy o'quv-metodik majmualar bilan ta'minlash, o'quv mashg'ulotining ta'lim texnologiyasini loyixalashtirish, rejalashtirish va uni ishlab chiqish xamda amalga oshirish muhim ahamiyatga ega.

Fanni o'qitishda ta'limning faol va interfaol metodlaridan foydalanilgan xolda ma'ruza, suxbat – ma'ruza, suxbat - munozara, baxs – munozara, davra stoli, ijodiy tashkiliy - o'yinlar, innovatsion o'yinlar, noan'anaviy darslar o'tkazilsa maksadga muvofik bo'ladi. Bunday darslarni o'tkazishdan maqsad mantiqiy – strukturaviy sxemani tuzish, nazorat topshiriqlarni ishlab chiqish, o'quv materiallarini texnologiya talablari asosida tuzib chiqishdan iborat.

Respublikamizning pedagogik olim va amaliyotchilari ilmiy asoslangan xamda O'zbekistonning ijtimoiy-pedagogik sharoitiga moslashgan ta'lim texnologiyalarini yaratish va ularni ta'lim amaliyotida kullashga intilmokdalar. Zamonaviy pedagogikada xam, ta'limni shunday modellari, unga nisbatan shunday yondashuvlar ishlanmokdaki, ular ta'limga, ishlab chikarish - texnologik jarayon, ma'lum sharoitlarda va belgilangan vakt ichida kuzlangan ta'lim maksadlariga erishishni kafolatlaydigan xarakterni berish imkoniyatini yaratadi.

Respublikamiz ijtimoiy-iqtisodiy sohalarining rivojlanib borishi, oliy va umumiy o'rta, o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi tizimida kadrlar tayyorlash sifatini yanada takomillashtirish; fan-texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlariga tayangan holda talabalarni kasb-hunarga o'rgatishda ularning izlanuvchanlik, ijodkorlik, kreativ fikrlash qobiliyatlarini yuksaltirish, nutq madaniyatini o'stirish; axborot-kommunikatsion texnologiyalar xizmatidan maqsadli ravishda samarali foydalanish; ta'lim oluvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish bugungi kunning eng dolzarb muammolardan biridir.

Interfaol metod – ta'lim jarayonida o'quvchilar hamda o'qituvchi o'rtasidagi faollikni oshirish orqali o'quvchilarning bilimlarni o'zlashtirishini faollashtirish, shaxsiy sifatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Interfaol metodlarni qo'llash dars samaradorligini oshirishga yordam beradi. Interfaol ta'limning asosiy mezonlari: norasmiy bahs-munozaralar o'tkazish, o'quv materialini erkin bayon etish va ifodalash imkoniyati, ma'ruzalar soni kamligi, lekin seminarlar soni ko'pligi, o'quvchilar tashabbus ko'rsatishlariga imkoniyatlar yaratilishi, kichik guruh, katta guruh, sinf jamoasi bo'lib ishlash uchun topshiriqlar berish, yozma ishlar bajarish va boshqa metodlardan iborat bo'lib, ular ta'lim-tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirishda o'ziga xos ahamiyatga ega.

Ta'lim oluvchilarning ongliligi va faolligini oshirish uchun o'qitish jarayoni shunday tashkil etishni nazarda tutadiki, bunda talabalar ilmiy bilimlarni hamda ularni amalda qo'llash metodlarini ongli va faol egallab oladigan, ularda ijodiy tashabbuskorlik va o'quv faoliyatida mustaqillik, tafakkur, nutq rivojlanadigan bo'lsin.

Materialni yaxshi o'zlashtirib olishi uchun ta'lim oluvchi shu material ustida faol ishlashi kerak. Shunchaki quloq solib tinglash yoki ko'zdan kechirib chiqishning o'zi yetarli emas. Ta'lim oluvchi materialni o'ylab ko'rishi, muhokama qilib chiqishi yoki mazkur mavzuga doir mustaqil ish topshirig'ini bajarishi kerak.

Ta'lim oluvchi mustaqil va ijodiy faoliyati obyekt-jarayon va hodisalarni kuzatish, taqqoslash, bir-biridan farqli jihatlarini aniqlash, umumlashtirish kabi xususiyatlar orqali ko'zlangan maqsadiga erishishi mumkin. Demak fanlarni o'qitishda ham ta'lim oluvchilarning bilim olish va o'rganish faoliyati o'z-o'zidan faollashtirilmaydi, u eng avvalo aqliy va ongli munosabat natijasida yuzaga keladi.

Biz tomondan o'tkazilgan izlanishlar va olingan dastlabki natijalar tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, ta'lim oluvchilarning bilim olish faoliyatini faollashtirish orqali ularning bilim imkoniyatlari, ijodiy va mustaqil ishlash qobiliyatlarini hamda amaliy ko'nikmalarini o'rganish darajalarini rivojlantirishga erishish mumkinligi aniqlandi.

Ta'lim oluvchilar faoliyatini faollashtirishdan oldin ularning dastlabki bilim darajasi, o'zlashtirgan bilimlarni amaliyotda qo'llay olishi ko'nikmalarini hamda mustaqil ishlash qobiliyatlarini tahlil qilish muhim ahamiyatga ega. Chunki ushbu xususiyatlarni har

tomonlama tahlil qilmay turib, talabalarning faol faoliyat ko'rsatish darajasi haqida fikr yuritib bo'lmaydi.

Demak, ta'lim oluvchilarning o'quv-bilish va o'quv amaliy faoliyatlarini faollashtirishga yo'naltirilgan faol ta'lim metodlarini o'rganish, ularning pedagogik texnologiyalar tizimida o'rni va rolini aniqlash va o'quv jarayonida qo'llash metodikalarini ishlab chiqish ham bugungi kunning dolzarb vazifalaridan hisoblanadi. Ta'lim tizimida metod tushunchasiga to'xtaladigan bo'lsak uning ma'nosi-ko'zlangan o'quv maqsadiga erishish uchun avvaldan belgilangan eng aniq va qisqa yo'ldir. Tadqiqotlarda metod bir muammoni yechish, biror tajribadan natija olish, bir mavzuni o'rganish yoki o'rgatish kabi maqsadlarga erishish uchun bilib tanlangan yoki shunga qarab boriladigan yo'ldir deb ta'riflanadi.

Ba'zi pedagogik adabiyotlarda metod atamasi o'miga metod so'zi ham ishlatilib kelinmoqda. Masalan, metod – (grekcha metodos so'zidan olingan bo'lib, izlanish yoki bilish yo'li, nazariya, ta'limot ma'nosini anglatadi) konkret vazifani yechishga bo'ysundirilgan, borliqni amaliy yoki nazariy o'zlashtirish operatsiyalarining yoki yo'llarining yig'indisi deb ta'rif beriladi.

Keyingi paytlarda pedagogik amaliyotda ko'pdan "Ta'limning faol shakl va metodlari" atamasi qo'llanila boshlagan. U talabalar o'quv faoliyatining yuksak darajasini ta'min etuvchi qator pedagogik texnologiyalar guruhi o'zida uyg'unlashtiradi.

So'nggi vaqtlarda esa yana bir atama keng tarqalgan bo'lib, u "interfaol ta'lim"dir. Interactive Learning atamasi ingliz tilida ta'lim subyekti (o'qituvchi, trener, rahbar, boshqaruvchi) bilan favol aloqadorlikka asoslangan ta'lim ma'nosini anglatadi. Mohiyatan u kommunikativ texnologiyaning variantlaridan biri (model)ni bildiradi. Boshqaruvchi qilib aytganda, interfaol ta'lim-ta'lim obyekt va subyekti o'rtasidagi a'lo darajada tashkillashtirilgan o'zaro hamkorlik munosabatidan iborat bo'lib, ular o'rtasidagi o'zaro ikkiyoqlama (teskari) axborot almashinuviga asoslanadi.

Ta'lim metodi belgilangan o'quv maqsadiga kafolatli erishish uchun o'qituvchi va talabning o'zaro hamkorlikdagi faoliyatini tashkil etishning tartibga solinishidir.

Faol ta'lim metodlarisiz qo'yilgan o'quv maqsadiga, erishishda bilim olish va o'rganish faoliyatini faollashtirishga, ta'lim natijalariga erishish qiyin.

O'qituvchi tomonidan bunday faol metodlarni tadbiq etilishi talabalarni mehnat qilishga, diqqatini tortishga o'z ustida mustakil ishlashga, fikrlashga, izlanishga undaydi, darslarga qiziqishi ortib, qatnashishi faollashadi.

Biz, faollashtirishni ta'lim-tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishga qaratilgan asosiy faktorlardan biri sifatida qaraymiz. Faollashtirish lotincha so'zdan olingan bo'lib -faol, ishchan) ma'nosini anglatadi, ya'ni shaxsning aqli va irodasini kuchaytirish orqali uning bilim olish va o'rgatish, faollashtirish qobiliyatini tushuniladi.

Faol ta'lim deganda, - biz ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchi va o'qituvchilarning ongli va faol ishtiroki, mustaqil va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiruvchi omillar majmuini tushunamiz.

Ta'lim oluvchining umumiy faolligi uning bilim va ko'nikmalarni egallash, jarayon va hodisalarning mohiyatini anglab olishga qaratilgan faoliyatini bildiradi.

Ya.Ya.Yurchenko ta'lim oluvchilarni faollashtirishda quyidagi usullardan foydalanish yuqori samara berishini ta'kidlagan:

- o'rganilayotgan o'quv materiallarini dolzarblashtirish;
- muhim o'quv materialiga ta'lim oluvchilar diqqat-e'tiborini tortish;

- ta'lim oluvchilarda o'z fikr-mulohazalarini bayon etish va uning to'g'riligini himoya qilishga shart-sharoit yaratish;

- o'zlashtirilgan materialni ilmiy-amaliy jihatdan baholashga undash;

- o'rganilayotgan mavzu, bag'ishlangan manbalarni muntazam ravishda ko'rgazmali targ'ib etish.

Faollik tufayli shakllantiriladigan bilim, ko'nikma va malakalar ta'lim oluvchining "shaxsiy mulki"ga ko'chadi va bu bilimlarni istagan paytda ishga solish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Dastlabki izlanishlar shuni ko'rsatdiki, ta'lim oluvchilarni faollashtirish quyidagilarga imkoniyat yaratadi:

- ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchilar orasida ongli munosabatlarni o'rnatilishiga;

- ta'lim oluvchilarning mustaqil va erkin fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga;

- ta'lim oluvchilarning axborot manbalari bilan mustaqil ishlashlariga;

- ta'lim oluvchilarning mashg'ulotlarga muntazam va to'liq ishtirokini ta'minlashga;

- ta'lim olishga qiziqish uyg'otadi;

O'qituvchi qanchalik ta'lim oluvchilarda yoqimli emotsional tasavvurlar hosil qila olsa, yangi o'quv materialini o'zlashtirish jarayonida ularning faolligi shuncha oshadi.

Shuni ta'kidlash joizki o'qitishning muvaffaqiyatli bo'lishi uchun ta'lim oluvchi tomonidan bilim, ko'nikma va malakalarini o'zlashtirish jarayonining har bir bosqichida o'qituvchi ularning ongli fikr yuritish faolligini vujudga keltiradi va tashkil etadi.

Onglilik avvalo ta'lim oluvchi erishish kerak bo'lgan o'quv maqsadlarini, hamda o'rganilayotgan material mazmuni va o'zi boshqarish lozim bo'lgan topshiriqlarning mazmunini tushunishdan iboratdir. Shuningdek onglilik shuni takozo kiladiki, ta'lim oluvchi o'quv materialini mexanik tarzda yodlab olmaydi, yoki topshiriqni mexanik tarzda bajarmaydi, balki topshiriqni shu tarzda bajarilganligining mohiyatini tushuntirib bera oladi, o'qituvchining savollariga bergan o'z javoblari bilan u o'rganilayotgan o'quv materialning ma'nosini haqiqatan ham tushunishini namoyon qila oladi.

Onglilik, shuningdek ta'lim oluvchining topshiriqlarini bajarishga mas'uliyatli munosabatini bildiradi. Ongli fikrlovchi va ishlovchi ta'lim oluvchi har qanday o'quv topshirig'ini o'z vaqtda va aniq bajarishga harakat qiladi. U zaruriy hollarda o'qituvchilarning yoki iqtidorli o'quvchilarning yordamiga tayanib topshiriqning mustakil bajarishga intiladi.

Demak, o'quv-tarbiya jarayonida ta'lim oluvchilarning faolligini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi. Shuning uchun ham an'anaviy ta'lim tizimida aynan mana shu muammoga yetarli darajada ahamiyat berilmaganligi sababli ta'lim-tarbiya jarayonida ta'lim oluvchilarning bilim olish va o'rganish faoliyatini faollashtirish «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»da talab darajasiga ko'tarilgan. Biz ta'lim oluvchilarni har tomonlama rivojlantirish, ularning ijodiy qobiliyati, bilim olish va o'rganishdagi faolligini oshirishga qaratilgan bir qator ilmiy ishlarni o'rgandik.

Tadqiqotlarda talabalarning o'quv-bilish faoliyatini faollashtirish masalasi o'quv jarayonining muhim vazifalaridan ko'p ta'kidlanadi.

O'quv jarayonini oqilona, to'g'ri tashkil qilish, o'qitishni zamonaviy usullari va xorij tajribalaridan foydalanib tashkillashtirish dars samaradorligini oshiribgina qolmasdan, ta'lim oluvchilarning ilmiy-intellektual salohiyatini va erkin fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi.

I.A.Allayorov «faol ta'limning didaktik asoslari – bu, jarayon ishtirokchilarning ongli, oqilona munosabatlarini o'rnatilishi va yuqori sifat hamda samaradorlikni ta'minlanishi» deb ta'lim etgan.

Ta'lim oluvchining faqatgina o'rganilayotgan obyektga, jarayonga yoki hodisaga ongli munosabati natijasida bilim, amaliy ko'nikma va ijodiy shaxsiy xislatlari hamda fazilatlar shakllanadi.

A.M.Matyushkinning fikricha faol bilish – ta'lim jarayonida muntazam ravishda, birin-ketin topshiriqlar berish, muammoli vaziyatlar hosil qilish natijasida yuzaga keladi. Faollik onglilik natijasida vujudga kelar ekan, bu hol fanlarni o'rganish mazmuni, shakli, usul va vositalarini o'zaro muvofiqlashtirishni ham taqozo etadi. Faollik darajasini belgilashda o'quv materialning murakkablik darajasi inobatga olinishi lozim.

Ta'lim oluvchilarning bilim olish va o'rganish faoliyatini faollashtirishda psixologik hamda pedagogik muammolar yuzaga keladi. Chunki, psixologlar ta'lim oluvchilarning bilim olish va o'rganish faolligini psixologik xususiyat sifatida, pedagoglar esa ta'lim jarayonining asosiy qonuniyati va zamonaviy talabi sifatida qaraydilar.

O'qituvchi ta'lim oluvchilarning bilim olish va o'rganish faolligini oshirish uchun o'quv materialini murakkablik darajasidan kelib chiqib mashg'ulotni o'tkazishning turli shakllari va usullarini ishlab chiqishi kerak.

Tadqiqotlarda faollikning quyidagi darajalari keltiriladi.

1. Faollikning birinchi darajasi - ta'lim oluvchilarning avval o'zlashtirgan bilimlarini qayta takrorlashi, uni xotirada tiklashi hamda o'qituvchining bevosita rahbarligi va ko'rsatmalari asosida unga ergashib bajaradigan ishlari yoki berilgan namunaga qarab aynan bajaradigan topshiriqlari jarayonida namoyon bo'ladi. Chunki, ta'lim oluvchilarning o'tilgan nazariy materialini eslashi, unga mos keladigan ishlab chiqarish mazmunidagi masalalarni namunaga qarab yechimini topishga qaratilgan hatti-harakatlarini qayta xotirlashga xizmat qiladi.

2. Faollikning ikkinchi darajasi - o'rganilayotgan obyekt yoki jarayonning mohiyatini tushunishni, ma'lum ma'noda ijodiy fikrlash elementlarini taqozo etadi. Faollikning bunday darajasi o'rganilayotgan obyekt va jarayonlardagi o'xshashlik va farqli

jihatlarni aniqlash, o'zlashtirilgan bilimlarni ma'lum o'zgartirilgan holat va vaziyatlarda qo'llanishini ko'zda tutadi.

3. Faollikning uchinchi darajasi - ijodiy xarakterdagi hatti-harakatlarni talab etadi. Ko'zlangan o'quv maqsadga erishish yo'lida ijodiy faoliyatni ko'rsatadi. Qisman izlanish xarakteridagi faoliyat to'la ijodiy xarakterga ega bo'ladi. Faollikning bu darajasida egallangan bilimlar tizimli, chuqur va puxta bo'lib, ulardan istalgan sharoitda foydalanish mumkin.

Faollashtirish darajasi birinchidan, ta'lim oluvchilarning o'quv materialini o'rganishga motivatsiya uyg'otish, ularda mustaqil ishlash va izlanish qobiliyatlari qanday darajada ekanligi bilan belgilansa, ikkinchidan, o'qituvchi tomonidan o'qitish va o'rgatish jarayonini faollashtirish maqsadida yaratilgan sharoit, ta'limning shakli va faol usullari hamda didaktik vositalarga bog'liq bo'ladi.

Ko'plab pedagog olimlar, metodistlar va tadqiqotchilar tomonidan ta'lim oluvchilarning bilim olish va o'rganish, o'quv-bilish faolligining mohiyati, shakllari, darajalari va amalga oshirish shartlari to'g'risida turli fikrlarni bildirganlar.

Ta'lim jarayonidagi talabaning faolligi, didaktikaning asosiy tamoyillaridagi biri bo'lib kelgan va shunday bo'lib qoladi. Talabaning faolligi, maqsadli yo'naltirilgan boshqaruvchi pedagogik ta'sirlar va pedagogik muhitning tashkil etishi natijasidir.

Yuqorigi tahlillar shuni ko'rsatdiki, bugungi kunda ta'lim oluvchilarni mustaqil bilim olish, o'z fikr mulohazalarini, mustaqil va erkin bayon qilish malakalarini shakllantirish va rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Ta'lim oluvchida bunday xususiyatlarni shakllantirish uchun o'qitishning dastlabki bosqichlaridayoq bilim olish va o'rganish faoliyatini faollashtirish lozim.

Shuningdek, oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak mutaxassislarda bilim va malakalarni shakllantirish jarayonida ta'lim oluvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish va o'quv faoliyatini faollashtirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan hisoblanadi.

Interfaol ta'lim:

- hamkorlikdagi pedagogik muloqot uchun imkon yaratuvchi metodlar tizimidir

- bilim olishda ta'lim jarayoni barcha ishtirokchilarining faol va muntazam ishtirokidir.

- pedagog tomonidan mahorat bilan tanlangan metod, shakl, vositalardir.

Pedagogik muhitda bilim va malakalar olish, ularni mustahkamlashga yo'naltirilgan o'qituvchi va o'quvchining faol muloqotidir.

Bilim, tajriba, malaka ko'nikmalarni ayrboshlash negiziga qurilgan hamkorlikdagi pedagogik faoliyat

Interfaol ta'lim va tarbiya jarayoni ishtirokchilari

Interfaol mashg'ulotlar o'ziga xos tashkiliy tuzilishga ega bo'lib, uni tashkil qilish va olib borish bo'yicha faoliyat turlari alohida ajratilgan va har biri bo'yicha alohida vazifalar shaklida nomlar berilgan. Bunda bir mashg'ulot jarayonida shu mashg'ulotni olib boruvchi bir vaqtda ushbu turli vazifalarni bajarishi ko'zda tutiladi. Shu bilan birga bir mashg'ulotni ikki yoki uch pedagog yoki yordamchilar birgalikda olib borishi ham qo'llaniladi. Ular bajaradigan vazifalariga ko'ra quyidagicha nomlanadilar:

Moderator - ta'lim mazmunini yaratish, modullarini ishlab chiqish.

Trener - o'quvchilarning ko'nikmalarini rivojlantiruvchi mashqlar o'tkazuvchi maxsus tayyorgarlikdan o'tgan mutaxassis.

Tyutor - masofadan o'qitish dasturlarini yaratish va bajarilishini ta'minlash.

Fasilitator - darsda ko'makchi, yo'naltiruvchi, jarayonga javob bermaydi, xulosa chiqarmaydi.

Mentor - ustoz, o'rgatuvchi (yakka va guruhi tartibda).

Kouch - ta'lim oluvchilarning to'liq o'zlashtirishlari uchun yordam ko'rsatuvchi repetitor, instruktor, trener.

Amaliyot davomida amaliy mashg'ulotni, ish jarayonini nazorat qiluvchi, kuzatuvchi. (Kouching-imtixonlarga yoki sport bo'yicha tayyorgarlik ko'rish).

Konsultant - maslahat berish, tushuntirish, qo'shimcha ma'lumot berish.

Lektor - nazariy ma'lumotlar bilan tanishtiruvchi.

Ekspert - kuzatish, tahlil, tekshirish, xulosa, tavsiya, taklif, mulohaza bildirish.

Innovator - yangiliklarni ta'lim mazmuni va mashg'ulotlar jarayoniga joriy qilish.

Kommunikator - o'zaro muloqotlarning sifati va samaradorligini oshirish, takomillashtirish.

O'qituvchi - mashg'ulot mavzusi bo'yicha ko'zda tutilgan mazmuni tushuntirish, o'quv jarayoniga rahbarlik.

Menejer - tashkiliy - pedagogik va iqtisodiy masalalarni hal etish.

Spekter - kuzatish, tahlil qilish va xulosalarni bayon qilish.

Assistent - mashg'ulot uchun tayyorlangan vositalarni amalda qo'llashga tayyorlash, mashg'ulot ishtirokchilariga yordam ko'rsatib turish.

Sekretar - zarur ma'lumotlarni yozib borish, tegishli hujjatlarni rasmiylashtirish, o'rnatilgan tartibda saqlash.

Texnolog - pedagogik texnologiya mutaxassisi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosidagi dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirishni ta'minlash bilan bog'liq masalalarni hal etib boradi.

Metodist - ta'lim - tarbiya metodlari bo'yicha mutaxassis. Dasturlarni ishlab chiqishda va amalga oshirish jarayonida metodik masalalarni hal etib boradi.

Koordinator - loyihalar, dasturlarni ishlab chiqishga rahbarlik, ularni amalga oshirishni rejalashtirish, muvofiqlashtirish, tashkiliy va moliyaviy masalalarni hal etish.

O'quvchilar - ta'lim oluvchilar.

Xulosa qilib aytish mumkinki, interfaol ta'lim bir vaqtda bir nechta masalani hal etish imkoniyatini beradi. Bulardan asosiysi-o'quvchilarning muloqot olib borish bo'yicha ko'nikma va malakalarini rivojlantiradi, o'quvchilar orasida emostional aloqalar o'rnatilishiga yordam beradi, ularni jamoa tarkibida ishlashga, o'z o'rtoqlarining fikrini tinglashga o'rgatish orqali tarbiyaviy vazifalarining bajarilishini ta'minlaydi.

Shu bilan birga, amaliyotdan ma'lum bo'lishicha, dars jarayonida interfaol metodlarni qo'llash o'quvchilarning asabiy zo'riqishlarini bartaraf qiladi, ular faoliyatining shaklini almashtirib turish, diqqatlarini dars mavzusining asosiy masalalariga jalb qilish imkoniyatini beradi.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 5 iyundagi 3775-son «Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohtlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi qarori.
2. Yuldoshev J.G., Usmonov S.A. Pedagogik texnologiya asoslari. -T, 2001.
3. Ishmuhamedov R. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta'lim samaradorligini oshirish yo'llari. - T.: Nizomiy nomidagi TDPU, 2005.
4. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A., Pardayev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar (ta'lim muassasalari pedagog-o'qituvchilari uchun amaliy tavsiyalar).- T.: Istedod, 2008.